

Visie op stadsnatuur

Lezing voor BIDS op 30-08-2022

tekst

Zwaan Hofmeijer

STADSNATUUR

Natuur die gebonden is
aan de stad of er goed
floreert.

- **Biodiversiteit:** verschillende soorten
voedsel voor de ander
in de stad groot
- **Ecosysteem:** geheel van flora en fauna die
van elkaar afhankelijk zijn om te
overleven
soorten: bos-duin-rivier, etc
maar ook de stad
- **Klimaatadaptatie:** aanpassen aan het klimaat

De KWETSBAARHEID van stadsnatuur:

- De stad is een rijk biotoop waar verschillende soorten thuis zijn en sommige soorten zijn zelfs uniek voor de stad.
- De ecologische structuur in de stad is echter kwetsbaar omdat de leefgebieden vaak klein zijn (binnengebieden, muren en kades) en onderling niet of nauwelijks verbonden.

WEERBAARHEID:

De capaciteit van een systeem is weerbaar als het verstoringen kan absorberen en zich kan reorganiseren om zo dezelfde functie, de structuur en identiteit weet te behouden.

Systemen zijn vnl. weerbaar als ze een zekere complexiteit vertonen en als daarbij de verschillende netwerken onderling verbonden zijn

WEERBARE STAD = verbinding en versterking van:

- het economische systeem
- het sociale systeem
- het ecologische systeem

HET ECOLOGISCH SYSTEEM VAN DE STAD =

Het geheel aan levende organismen en hun onderlinge samenhang.

- De stad is het biotoop van de mens.
- Het ecologische systeem van de stad is dus verbonden met het sociale systeem.
- Stadsnatuur zijn ook wij.

DE STAD bestaat uit:

- 1 Bebouwing
- 2 De binnenstedelijke ruimte: groene ruimte

• Laagbouw woonwijken

Het groene oppervlak grotendeels uit privétuinen.

- 1 verzorgde (bloemen)tuinen
vlinders, hommels en bijen
- 2 tuinen met veel bomen en struiken
bosvogels (merel)
- 3 slordige tuinen met veel takken en bladeren op de grond
de egel

• Hoogbouw

- Openbaar 'aangelegd' groen, in de vorm van gazons, bomen en plantsoenen.
- Platte daken van flats zijn echter ook de 'rotsen' van de stadsnatuur (meeuwen)

- Volkstuinen

- Langs de randen van de stad.

- Voor wilde dieren vaak een springplank om in de stad terecht te komen. (geen barrières die de stad van de omringende natuur scheiden: konijnen, vossen, bunzings en wezels)

• Parken

- Belangrijk voor stadsnatuur: dieren vinden er stilte, beschutting, nestelgelegenheid en voedsel (wormen, zaden en vruchten).
- Ruimte genoeg voor ecologische processen, vooral in natuurlijk beheerde parken waar de natuur zo veel mogelijk haar gang kan gaan.
- In stadsparken zijn natuurlijke processen alleen mogelijk in moeilijk toegankelijke delen die niet geschikt zijn voor recreatie.

- Restgebieden

De niet ontworpen gebieden, de onbeheerde ruimte (bijvoorbeeld verlaten overhoeken bij een industrieterrein) bieden de natuur de rust en ruimte om speciale niches te ontwikkelen.

- Water

- Grachten, singels, kanalen en vijvers vormen de biotoop voor een grote verscheidenheid aan organismen, van waterplanten die op het water drijven, tot micro-organismen die in het water leven.

- Bacteriën, watervlooiën en andere micro-organismen geven het water een zelfreinigend vermogen.

- **Verbindingen**

- Oevers langs waterwegen, bomenrijen en bermen van paden, straten en andere verbindingswegen vormen belangrijke stukken stadsnatuur, juist omdat ze verbindingen tussen verschillende gebieden leggen.

Aanpak: kiezen voor specifieke dieren of planten

Er zijn dieren en planten die de stad verkiezen, de stad nodig hebben of waarvoor de stad een kansrijke omgeving is.

Om stadsnatuur te ontwikkelen wordt er eerst onderzocht welke planten en/of dieren (de ambassadeurs) goede kansen maken in een bepaald gebied in de stad.

Per doelgroep wordt een ambassadeur gekozen. Deze ambassadeur staat symbool voor de gehele groep.

Per gewenste ambassadeur kun je specifieke ingrepen of aanpassingen doen, bijvoorbeeld Campanula's planten voor de ambassadeur, de grote klokjesbij.

Per gebied worden 3 à 7 ambassadeurs gekozen.

DOELGROEPEN met hun eigen AMBASSADEUR (=symbool voor de groep)

Voorbeeld wat een doelgroep met eigen ambassadeur kan zijn:

doelgroep

• *FAUNA*

- Vogels
- Vleermuizen
- Vlinders
- Bijen
- Amfibieën

• *FLORA*

- Varenachtigen
- Waterplanten
- Zaadplanten

ambassadeur

gierzwaluw / tuinfluiter

dwergvleermuis

nachtpauwoog

grote wolbij

bruine kikker

asplenium

pijlkruid

akelei

4x V = Verblijf, Voedsel, Veiligheid, Verplaatsing

Per ambassadeur is 4xV nodig en dit alles binnen een beperkte afstand van elkaar.

Dan alleen kan de ambassadeur zich ontwikkelen en floreren.

GEREEDSCHAPSKIST:

(hieronder enkele voorbeelden van welke ingrepen gedaan kunnen worden tbv de ambassadeur)

- neststeen / gierzwaluw dakpan / vleermuis koloniekast
nestkast / nestgelegenheid onder de dakpannen / voederplank
vlinderkast / vlindertafel / insectenhotel / kaal zand voor bijenhol
- amfibiepot / uittredeplaats
- mini waterbiotoop / vochtige stenen elementen
- open tuinschutting, -haag / groene overbrugging (boomkronen) /
eco oever / stapelmuur / haag van wilgentenen
- vruchtbomen / insectenrijke bomen / waardplanten /
doornstruiken / bodembedekkers / jaarrond nectarbloemen /
opbouw kruiden-struiken-bomen / verticale tuin

Voorbeelden wat VLINDERS en BIJEN nodig kunnen hebben:

- Kaal zand zodat zandbijen een nest in de grond kunnen maken
- Beplanting laten staan in de winter
- Waardplanten:
  - 1 specifieke planten voor bijen om een nest mee te kunnen maken zoals viltige planten als de prikneus voor de wolbij
  - 2 de juiste bloem voor de eigen tong: elke wilde bij heeft voorkeur voor bepaalde soorten bloemen
  - 3 rupsen zijn kieskeurig
- Warmte en beschutting: vlinders moeten opwarmen om te kunnen vliegen
- Overwinteren: schuilplekken
- Voor vlinders een variatie aan plantengroei voor oriëntatie van vliegroutes

De diverse gebieden binnen het plangebied met eigen aanpak, bijvoorbeeld:

- Bloembakken aan de flats bij de Molengracht
- Inrichting voortuinen aan de Rozengracht
- Oeverbeplanting in de tuinen van de Barltheze
- Geveltuinen aan de Berkelkade

